

א. המחלקה לקשרים עם הגולה

מתפקידי המחלקה לקשרים עם הגולה לטפח יחסי גומלין בין מוסדות דת יהודיים בחוץ לארץ לבין מוסדות הדת בישראל, לפקח על ייצור ויצוא חפצי דת ולעודד את יצואם. הביקורת הטעימה, שמתפקידו של המשרד לקבוע בעת הכנת התקציב את הסכומים, שיוקדשו לכל אחד מתפקידי המחלקה ולהתוות את דרכי הפיקוח על יצרנים של חפצי דת – את תכיפות הביקורים של עובדי המחלקה ואת סדרי הדיווח על הביקורים. לגבי עריכת קורסים לסופרי סת"ם הצביעה הביקורת על הצורך בקביעת הפרטים הדרושים: היקפם, תקופת הקורס, מספר המשתתפים בו, תכנית הלימודים וכדומה. כן קבעה הביקורת, שהמחלקה השתמשה בהכנסות, שקיבלה מיצרנים של חפצי דת בעבור אישורי כשרותם של חפצי דת אלה, לכיסוי הוצאותיה, בעוד שסכומים אלה היוו הכנסות, שצריך היה להעבירן לאוצר. המשרד ניגש לתיקון הליקויים האלה.

ב. סדרי ניהול המחסנים והמשק

נבדקו סדרי ניהול המלאי ורישומו בספרים. הביקורת עמדה על הצורך בהתאמה בין הרישומים המתנהלים בספרי מחלקת הכספים לבין אלה המנהלים במחסן ובהקפדה על רישום עדכאני בכרטיסי המלאי שבמחסן.

iv. משרד החוץ

פעולות הביקורת

א. פעולות הביקורת במשרד החוץ בארץ

במשרד החוץ בארץ שימשו גושאים לביקורת: פעולות המחלקה הכלכלית, המחלקה לכספים, מחלקת המנגנון, מרכז הרישום ויחידת המשק. במחלקה לכספים נבדקו סדרי הפיקוח על הנהלת החשבונות של הנציגויות, וכן ביצוע התקציב ובמיוחד הסעיפים המת- יחסים להשקעות בחוץ לארץ, להשלמות, לגסיעות ולהחלפת עובדים.

ב. פעולות הביקורת על נציגויות ישראל בחוץ לארץ

נערכה ביקורת בנציגויות בפאריס, בלגרד ובוקרשט ע"י נציגי מבקר המדינה שעל יד משלחת ישראל בקלן, שתפקידם העיקרי הוא ביקורת במשלחת הקביות. בארצות הברית ערכו, מטעם משרד מבקר המדינה, רואי החשבון, ה"ה גרין, סטרוקר את שות', ביקורת חשבונית וכספית בנציגויות בניו-יורק ובשיקאגו. בארץ נבדקו הדוחות הכספיים, שהנציגויות מגישות להנהלת משרד החוץ.

ליקויים שלא תוקנו

א. הפיקוח על הפעולות הכספיות של נציגויות ישראל בחוץ לארץ

משרד מבקר המדינה בדק את הדוחות הכספיים התקופתיים, המוגשים על ידי נציגויות ישראל בחוץ לארץ למשרד החוץ, ואת הטיפול בדוחות אלה על ידי מחלקת הכספים של המשרד. הביקורת קבעה מספר לא קטן של מקרים, שמחלקת הכספים לא דרשה הסברים לפעולות כספיות מסוי- מות; הסיבה לכך הייתה, שהמחלקה הסתפקה בבדיקה חשבונית ולא בחנה את צדקת ההוצאות מבחינה עניינית.

ב. רכישת ריהוט לעובדי שירות החוץ

משרד החוץ רוכש לעתים קרובות ריהוט לדירות של עובדי שירות החוץ; דבר זה כדאי, כאשר נוהג זה מביא להקטנת ההוצאות של משרד החוץ על הדיור לעומת ההוצאות, שהמשרד היה צריך לשאת בהן במקרה של שכירת דירה מרוהטת. הביקורת העלתה:

(1) חסרות הנחיות כלליות להחלטות על רכישת ריהוט וחסרים סטנדרטים בדבר היקף הריהוט ואיכותו ; לפיכך מחליט המשרד בכל מקרה בנפרד על הרכישה ועל סכום ההשקעה, וזה גורם שוני במקרים, שהיו מצדיקים רמת ריהוט דומה. אושרו סכומים ניכרים לריהוט דירות של עובדים מספר, בלא שהיו בידי המשרד הפרטים, שיאפשרו ביסוס האי-שור. אף לא נומקו בכתב ההחלטות האינדיווידואליות על הוצאות מסוג זה.

(2) בשנת 1955/56 קנה משרד החוץ מאת עובד בכיר, לרגל העברתו למקום כהונה אחר, את הריהוט, שהוא רכש שלוש שנים לפני כן בעזרת הלוואה מהמשרד ושהשתמש בו במשך כהונתו במקום. המחיר, ששולם לעובד על ידי המשרד, היה מחיר הקנייה המקורי בניכוי פחת של 10 אחוז.

מן הדין הוא להימנע, במידת האפשר, מעסקאות בין עובד מדינה לבין משרדו, ואם כבר הוחלט על עסקה כזאת, דרוש לפחות אישור הנהלת המשרד, שיינתן אחרי בדיקת כל הנסיבות של המקרה. לעומת זאת אושרה העסקה בלא בדיקה מספקת על ידי מי שהיה אז מנהל מחלקת הכספים של משרד החוץ, ונתברר, שהנהלת המשרד לא נשאלה לפני הביצוע.

ממצאי ביקורת שונים

א. דמי ייצוג

בדו"חות השנתיים מס' 5 (עמ' 148-149) ומס' 6 (עמ' 112-113) הצביע מבקר המדינה על כך, שהשיטה של תשלום דמי ייצוג קבועים כתוספת המוצמדת למשכורת גורמת, שתוספת זאת נה"פכה למעשה לחלק בלתי נפרד מן המשכורת ושהעובד לא היה חייב בהגשת דו"חות על הוצאות הייצוג שלו.

לפי המלצת מבקר המדינה הופרדו מ-1 באפריל 1956 דמי הייצוג מהמשכורת, והוצאו הוראות המחייבות את עובדי שירות החוץ לדווח בסדירות על פעולות הייצוג וההוצאות הכרוכות בהן.

לשם פיקוח על דיווח תקין ולשם התאמת גובה ההקצבות אל ההוצאות הממשיות הקים משרד החוץ כרססת אישית של העובדים המקבלים דמי ייצוג.

ב. פעולות הדרכה

בדין וחשבון השנתי מס' 6 (עמ' 112, 115-119) וכן בדינים וחשבונות שנתיים קודמים הצביע מבקר המדינה על הצורך בהדרכה והשתלמות שיטתיות של העובדים המינהליים והטכניים היוצאים לתפקיד לחוץ לארץ.

הביקורת קבעה התקדמות בשטח זה המתבטאת בהנהגת הסדרים, הממלאים במידה מסוימת דרישות הביקורת : מונה פקיד הדרכה במשרה מלאה ; הוצאו כפרסום פנימי החלקים הראשונים מתקנון שירות החוץ ; הוצאו תדריכים על הפעולות המינהליות של ראש נציגות ועל תפקידי הלשכנים בנציגויות ; ניתנו הוראות על האחריות להדרכה אישית במשרד ונערכו קורסים מספר.

ו. משרד החינוך והתרבות

פעולות הביקורת

הביקורת הקיפה את מינהל ההסברה (שהועבר בנובמבר 1955 ממשרד ראש הממשלה למשרד החינוך והתרבות) ; המחלקה לחקן וארגון בתי ספר ; יחידת הבחינות ; מחלקת התזונה ; לשכת הנוער ; חוליית הביקורת של המשרד ; יחידת המנגנון ; יחידת האפסנאות והמשק ; מחלקת הכספים.

נבדקו הסדרים המינהליים והמשקיים בבתי ספר מחוזיים וכן הטיפול של משרד החינוך והתרבות בהקמת בתי ספר יסודיים. כן נערכה ביקורת החשבונות הקשורים בתלושי "אונסקו" (לרכישת ספרים וציוד מדעי). בלשכות המשרד בתל אביב, בחיפה ובצפון נבדקו סדרי עריכת המשכורות למורים.